

IN MEMORIAM

MIROSLAV PETERCA (1926-2006)

V pričakovanju pomladi, 14. marca 2006, je v svojem osemdesetem letu umrl borec 14. divizije, general in profesor dr. Miroslav Peterca. Njegov vojaški državni pogreb je bil 17. marca na viškem pokopališču v Ljubljani. Vič in njegova Pokljukarjeva ulica sta bila njegov rojstni kraj, od tam je šel s svojimi brati v partizane in v mislih se je velikokrat vračal v svoj kraj in tedanje razmere v okupirani Ljubljani.

Tudi slovenski geodeti smo bili na poslovitvi. Žalostni smo bili in hudo nam je ob Milanovem odhodu. Da, tudi Milan je bil, vsaj za nekatere od nas. Sodelovali smo zelo dolgo, strokovno in raziskovalno in večinoma zelo uspešno, postali smo dobri sodelavci in prijatelji.

Danes, ko se med zaslužne za osamosvojitve poleg borcev iz NOB uvršča precej drugih zaslužnih posameznikov in veteranov, je treba vedeti, da so naši – sedaj že veterani in njihovi poveljniki v času osamosvojitve že razpolagali z odličnimi, dovolj podrobnimi topografskimi kartami, ki smo jih sicer za nekoliko drugačen – rekli smo mu civilni namen – pridobili iz tedanjega Vojaškega geografskega inštituta. In kdo je pomagal in to sploh omogočil? To je bil prav naš prijatelj generalmajor in doktor kartografije ter načelnik te vojaške strokovne geografske ustanove, Miroslav Peterca.

Po končani drugi vojni je ostal v armadi. Hotel je biti pilot, a ni šlo, potem se je kot aktivni častnik šolal ob drugem vojaškem delu in v letu 1948 je končal geodetsko vojaško šolo, v letu 1959 še višjo geodetsko vojaško akademijo. Leta 1963 je diplomiral na Fakulteti za gradbeništvo in geodezijo v Beogradu in 1974 doktoriral iz kartografije na Geodetski fakulteti v Zagrebu. Vseskozi je pisal in objavljaj strokovne razprave – znanih je okrog 40 njegovih prispevkov. Imenovan je bil za generalmajorja in postal načelnik vojaške kartografske ustanove v Beogradu. Tako je

nadaljeval tradicijo prvega Slovenca – generala Marčiča, ki je bil na to mesto imenovan še med drugo vojno.

Vojaški geografski inštitut je bil strokovno na višini in skoraj edini med podobnimi vojaškimi ustanovami na svetu, ki so konec 80. let imele popolno kartografsko podporo za svoje državne in obrambne potrebe. Šlo je za izvirne karte meril 1 : 25 000, 1 : 50 000 in še za druga manjša merila. Na to dejstvo je bil Milan izredno ponosen, čeprav je vedel, da je vsaj topografska karta merila 1 : 25 000 predraga za tedanjo Jugoslavijo in da jo bo težko vzdrževati. Poleg topografije je veliko delal na toponimih in tudi v OZN zagovarjal načelo o izvornosti toponimskega zapisa. Citat iz njegovega nastopa na konferenci OZN: »Pravica naroda in narodnosti je, da vsak geografski objekt zapiše v svojem jeziku«. Danes je to vsem jasno in se uporablja; ko se je Milan zavzemal za to, pa še ni bilo tako.

Vojaški geografski inštitut je bil vojaška ustanova, ki naj bi v tedanjih časih pretirane zaupnosti skrbela za kartografsko opremo vojske in štivila vojaško kartografijo pred tedaj »nevarno civilno rabo«. Vsaj v določenem delu je bila ekipa sodelavcev v strokovni dilemi in v to pretirano zaščito je zelo dvomil tudi Milan Peterca. In širil je polje »odprtosti« prav v sodelovanju z slovenskimi uporabniki kart. Odlični strokovnjaki v tej ustanovi so bili slabo uporabljeni, omejeno so lahko poročali in objavljali, prav tako so bili preveč zaščiteni njihovi izdelki. Milan je na več pogovorih opomnil na strokovne in politične dileme in svoj osebni strokovni odnos. In pomagal je s strokovnimi nasveti in s konkretnimi posredovanji.

Zavedal se je, da so bili predpisi ob razvoju satelitskih slikanj že takrat, v osemdesetih letih, odveč, in skupaj smo našli pota za pridobitev kart za civilne potrebe za Slovenijo, takrat za prostorsko urejanje in planiranje. Zavedal se je, da bo Sloveniji sledila še kakšna druga republika, in sledile so, pomagal je tudi njim. Ti zgodnji začetki sodelovanja z vojaško kartografsko ustanovo in nadaljevanja so bila uspešna, saj je na tej podlagi nastalo kar nekaj planinskih in drugih kart, in še vedno so – tudi naša nova kartografija je ohranila veliko vsebinskih in tehničnih ter drugih osnov tedanje VGI-jeve topografske karte. Milan je sodeloval pri naših nalogah z osnovami matematične in teoretične kartografije, pri projekcijah, pri še kontroliranem slikanju iz zraka, pri razvoju informatike v kartografiji in drugače. Vzporedno se je vključeval še v naše slovenske raziskovalne napore. Njegov bibliografski opus je pomemben ne samo količinsko, marveč predvsem glede tem, ki jih je opisoval in se jih drzno loteval in včasih branil stroko pred nepotrebnimi strokovnimi bližnjicami.

Mogoče je danes odveč govoriti o tem, vendar je vseeno pomembno, saj smo v našem poosamosvojitvenem zanosu prevečkrat pozabili na Milanov delež pri pridobivanju kartografskih osnov in tudi njegovih tveganj v tistem času. Ko pogledam novo, sedaj vojaško in za NATO prilagojeno karto, pomislim na podloge, ki jih je omogočil tudi Milan.

Dogodki v letu 1990 so vplivali na naslednji velik korak v njegovem življenju. Na razgovorih ob vretju in napovedanih spremembah v prejšnji državi je bil zaskrbljen, vedel pa je, kako se odločiti. Poziv slovenske vlade ga je našel pripravljenega. Vrnitev v Ljubljano med prijatelje in borce njegove 14. divizije ter med nas ni bila lahka, posebej ne za njegovo soprogo in družino.

Ko se je znova in dokončno vrnil med nas, jim ni bilo lahko. Nekoliko smo lahko pomagali, v vsem pa ne. Veseli smo, ker je še vedno strokovno deloval, prevzel predavanja iz matematične kartografije na FGG in napisal odličen učbenik v slovenskem jeziku. In ostali smo prijatelji še naprej.

Spomnimo se lepih poletnih srečanj v Retečah nad Soro ob čudovitem pogledu na Polhograjske dolomite in obujanja spominov. Vsem nam je bilo jasno, da se pričakovani usodi in koncu ne bomo izognili. Vendar je bilo težko, ko so nam odhajali prijatelji, in žalostna slutnja je bila v nas, ko je Milan pred časom povedal, da se ne počuti dobro in da zaenkrat ne bo prišel med nas. In tudi zadnji petek je bil vesel povabila, a se je opravičil. Nismo vedeli, da bo naslednji telefonski klic tako težak in grenak in tako dokončen.

Tudi osebno sem imel veliko priložnosti sodelovati s pokojnikom, pomagal je pri raziskovalnih nalogah še v Beogradu, včasih je ljubeznivo in potrpežljivo delil tudi očetovske nasvete, zlasti pa vseskozi utemeljeval pomen izvornih kartografskih projekcij in geografskih koordinat. Tako kot drugi sem hvaležen za vse, kar je povedal, kar smo si lahko povedali, in posebej hvaležen za njegov mir in potrpežljivost pri sodelovanju. O njegovih borčevskih in vojaških časih so zapisali ali bodo še zapisali drugi, slovenska geodezija – služba in stroka, pa sta mu za vse storjeno hvaležni in še precej časa bodo mnogi kartografski izdelki spominjali nanj.

Tomaž Banovec, univ. dipl. inž. geod.